احتمال دوم؛ احداث خط قیاسی

خط دیگر، خط قیاسی است. خط قیاسی، باز هم به نظرم اظهر مطالب نباشد. خط قیاسی را در اینجا توضیح داده‌اند، وقتی نحو قوی شد، در زمان خود خلیل و ابوعمرو بصری و ... نحات ضابطه‌ای به نام خط قیاسی گذاشتند. یعنی خطی که با شروع و پایان باشد. یک کلمه را می‌گرفتند و می‌گفتند فرض می‌گیریم قبل از آن چیزی نیست، این کلمه چطور شروع می‌شود؟ اگر بگوییم «و» اکتب» آن را به واو وصل کرده‌اید، الف ندارید، لذا باید الف را بیاندازید. آنها می‌گفتند واو را نیاور، ابتدا به ساکن کلمه را بگو؛ می‌شود «اکتب». می‌گفتند فرض بگیرید که به کلمه ابتدا کرده‌اید، حال که می‌خواهید ابتدا کنید چون عند الابتدا الف را می‌گویی، الف را بیاور. پس الف وصل را هم می‌نوشتند. پایان کلمه به چه صورت بود؟ فرض بگیر پایان کلمه را وقف کرده‌اید؛ فرض نگیر آن را بزنی. نگو «رحمة الله». الآن می‌گویی‌م «رحمة الله» پس باید تاء را بنویسی‌م. می‌گویند نه، درست است که «تاء» را می‌گویی‌د ولی خود «رحمت» را قطع کن و فرض کن داری ابتدا می‌کنی‌د و فرض بگیر که داری وقف می‌کنی‌د، یعنی یک کلمه به تنهایی باشد. اگر وقف کنی‌د چه می‌گویی‌د؟ می‌گویی‌د «رحمه». خُب پس باید با «ه» آن را بنویسی‌د. در مصحف «رحمت» با تاء دو نقطه نوشته می‌شد اما در خط قیاسی چون می‌زان این بود که کلمه را در حالت وقف در نظر بگیری‌م، با «ه» نوشتند. در خط قیاسی «رحمه» را با «ه» می‌نویسند. چه کسی مبدع اینها بودند؟ نحات. نحات با این قیاس شروع کردند. یعنی هر کلمه را در حال ابتدا و در حال وقف در نظر بگیر و به آن صورت بنویس.

شاگرد: این خط از چه زمانی در آمده؟

استاد: این خط قیاسی از زمان مالک در آمده بود. چون مبدع آن نحویین بودند.

شاگرد: در همان قرن دوم.

استاد: بله.

الآن هم آقایان توضیح می‌دهند و می‌گویند:

«علماء بصره و کوفه قواعد این خط را با استفاده از رسم مصاحف و علم صرف و نحو وضع کرده‌اند». با این توضیحی که عرض کردم مباحث مفصل تری هم دارد. خُب این هم یک گزینه است که خط قیاسی در آن زمان بوده است. از مالک می‌پرسند اجازه می‌دهی به خط قیاسی بنویسی‌م یا نه؟ منافاتی ندارد که قبل از آن هم مصحف نوشته می‌شد. «احدثه الناس» نمی‌گوید قبلش دو جور نبود. منافاتی ندارد.

بازبینی #2
ایجاد شده 12 ژوئن 2024 13:51:03 توسط ... .
به روزرسانی شده 19 ژوئن 2024 12:15:47 توسط ... .